

5523 Forespørgsel til Indenrigsministeren af Aagaard.

5524

langt fremrykkede Tid, skal jeg ikke trætte det høje Thing med nogen lang Fremstilling af den Sag, som er Gjenstand for min Forespørgsel. Jeg vil imidlertid til Oplysning af denne Sag blive nødt til at gaae noget tilbage til Tiden; men jeg skal som sagt fatte mig i den størst mulige Kortbed. Altsaa for 130 Aar siden vare Beboerne i Håmmum, Borling, Alsborg og Lysgaard Herreder i Thyland yderst fattige Folk. Den største Deel af Jordene i disse Herreder var Hede-land og de hist og her opdykkede smaa Jordpletter vare i en saa usjel Kulturtilstand, at de ikke kunde brydfede Beboerne, i alt Fald var det kun til Rød og Neppe, og Beboerne savnede derfor tilstrækkelige Midler til at afholde de kongelige Skatter, de herstabelige og kommunale Afgifter, og de øvrige nødvendige Udgifter, men Beboerne af disse fattige Districter vare tillige yderst drifftige og vindstbelige Folk. Paa Hederne holdt de større eller mindre Saavestokke, hvis Uld de ved Hjemmeslid forarbejdede til Vadmæl, Troier, Underbeenklæder, Bantey, Strømper, Huer og deslige, og disse Varer solgte de senere deels paa Mærkede og ved Omløbere i den nærmeste Omegn, og deels til Høsekræmmere fra Kjøbenhavn. I denne Handel bleve de imidlertid ofte hindrede af Landfiskalen, under Paaskud af, at det var Landprang. For nu at op hjælpe denne Humslid og beskytte saavel Beboerne som Høsekræmmerne i den nævnte Handel, blev der under 14de Februar 1741 udstedt et kongeligt Rescript til Stiftsbefalingsmændene i Ribe og Marhuus, denne Sag betreffende. I Motiverne til dette Rescript hedder det: — jeg haaber den høit ærede Formand vil tillade mig at oplæse nogle faa Ord deraf — at det billigen bør være Saadanne, der boe paa Landet, uformeenat sælge de Varer, som de med egne Hænder saaledes forarbejde. — jeg beder ærede Medlemmer lægge Mærke til, at der staaer med egne Hænder forarbejde. — til hvem de lyste, og de dem beqvemmeligt kan affætte, og allerhelst til disse Høsekræmmere, der ikke som Omløbere kan anses, men ere Voigere i

Kjøbenhavn. Og i selve Rescriptet hedder det: at Kongen vil, at det maa staae bemeldte Indvånere frit for, at sælge og afhænde de af dem forarbejdede uldende og linnede Vare, til hvem de selv lyste, og hvor de samme beqvemmeligt og bedst til deres Darr og Nytte kan affætte, og forhandle. Hvad Rescriptet tilføjede, gif i Oplyselse. Humsleden fik et mægtigt Stød fremad, og rundtom i de 4 Herreder blev den endogaa bragt i en Slags System derved, at man overalt oprettede de saakaldte Bindestuer, hvor Gamle og Unge, Mænd og Kvinder, Karle og Piger samledes paa Omgang, for i de lange Vinteræstener at kappes med hinanden i Kartten, Spinden og Strikning, men ved Siden deraf søgte en udenfor staaende Handelspeculation at tilvende sig den bedste Fordeel af den jydske Humslid, og den abstrakte Huseringsret, som Rescriptet havde givet. Denne Speculation greb saa vidt om sig med Omløben med alle Slags Varer, at Forordningen af 13de Februar 1775 om Omløben med Varer maatte sætte en Skranke derfor. Allerede i § 1 af denne Forordning siges der, at „dersom nogen Handelende eller Kræmmer i Stæderne skulde holde Omløbere, skal han foruden den Straf, som hans Omløbere tilfjendes, tillige selv være Laugets Diltale underkastet.“ Siden den Tid er der under 23de April 1845 udkommen en ny Forordning om Omløben med Varer, og dens § 2 bestemmer tydeligt og klart, hvorledes der skal forholde sig med dem, der drive uberettiget Handel, og senest er det ved Loven af 29de December 1857, navnlig i § 42 bestemt, at de bestaaende Regler for Handel med indenlandske Varer ere bestaaende, men Loven af 23de April 1845, Forordningen af 13de Februar 1775, og Rescriptet af 14de Februar 1741 bestaae endnu den Dag idag. Det er altsaa en meget lang Mærkelse, det er næsten 4 Menneftaalbre siden, at det sidstnævnte Rescript udkom, og det bestaaer, som sagt, endnu i selsamme Kraft, som da det udkom, uagtet Forholdene have forandret sig overordentlig heldigt for Beboerne af de 4 nævnte